

SANAT SOSYOLOJİSİ*

Kemal ULUDAĞ**

İsterseniz öncelikle Sanat Toplumbilimi ve Sanat Sosyolojisi kavramları üzerinde duralım. Sanat Toplumbilimi ile Sanat Sosyolojisi kavramlarının anlamı ve kapsamı aynıdır. Başka bir ifadeyle, ikisi de aynı şeyi karşılamaktadır. Gözlemlediğim kadarıyla, sosyoloji çevresi çoğunlukla Sanat Toplumbilimini, sanat çevresi ise Sanat Sosyolojisi kavramını tercih etmekte ve kullanmaktadır. Sanat çevresine, Sanat Psikolojisi yerine Sanat Ruhbilimi kavramını kullanmak, ne kadar zorlama ve yabancı geliyorsa, Sanat Toplumbilimi kavramı da biraz öyle geliyor. Bu açıklamalardan, ve de konferans başlığından anlaşılacağı gibi, benim tercihim de Sanat Sosyolojisi kavramıdır.

Sanat Sosyolojisi, toplumlardaki, toplumsal kümelerdeki, sanat etkinliklerinin özelliklerini, toplum yapısının belli başlı kesimleriyle, arasındaki ilişkileri, güzellik anlayış ve anlatımlardaki değişimleri, düzenlikleri içinde incelemeyi amaçlayan, sosyolojinin bir kesimidir. Başka bir ansiklopedik tanımı ise, Sanat Sosyolojisi; sanat yapıtının oluşumunda toplumsal çevre koşullarının rolünü araştıran disiplindir.

Bir toplumun, toplumsal yapısını bilmeden, o toplumun sanatını anlamak ve kavramak ne denli zorsa, sanat eserlerinin toplumsal yapı üzerindeki etkilerini saptamak ve çözümlmek de o denli zordur. Bu yaklaşımla sanat, bu yönüyle sosyolojinin alanına girer. Sanat Sosyolojisi olarak tanımladığımız, bu etkinlik alanında çok farklı yaklaşımlar görülmektedir.

Sanata toplumsal yaklaşımı ilk gerçekleştiren, gene sanata yönelik ilk kuramsal yaklaşımı yapan düşünür Platon'dur. Bir akıl ve

* Anadolu Üniversitesi, Kongre Merkezinde 17 Mayıs 1996 tarihinde sunulan "Sanat Sosyolojisi" konferans metnidir.

** Yard.Doç., Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Öğretim Üyesi.

ahlak devletinde, sanatçıların konumuna değinir. Devletin akılla, sanatın ise duygu ve heyecanla varolması, akıl ile duygu arasındaki çatışma, devlet ile sanat arasında da görülür. Platon için gerçek sanat, toplumsal sanattır ve yararlı olmalıdır. Duyguları harekete geçiren sanat, bireyi gevşetici ve zayıflatıcı olmamalıdır.

Sanatı, doğal olarak da sanatı üreten ve yaratan sanatçıyı etkileyen iki temel faktör vardır. Bu faktörlerden ilki içsel, ikincisi ise dışsal olanlardır. İçsel faktörler ve bunların sanata etkisini, öncelikle Sanat Psikolojisi ele alır. Sanat Sosyolojisi açısından bizi ilgilendiren özellikle dışsal faktörlerdir. Dışsal faktörleri iki grupta toplayabiliriz. Bunlar “doğal yapı” ve “toplumsal yapı”dır. Doğal yapıdan kasıt, ekolojik ve genetik yapıdır. Başka bir ifadeyle sanatı etkileyen coğrafi ve biyolojik koşullardır.

Toplumsal yapı ise, sosyo-kültürel çevredir. Sanatı etkileyen toplumsal yapı içindeki temel faktörler ise;

- Din ve inançlar,
- Töre ve gelenekler,
- Siyasal yapı,
- Sosyo-ekonomik yapı.

Sanatçının doğa ve toplum ile olan ilişkilerinde, etkilenmekten çok, doğa ve toplumu etkilediği savunulur. Fakat, bununla birlikte doğa ve toplumun sanatçıyı etkilediği ve bazı olanaklar sağladığı gözden kaçırılmamalıdır. Bu karşılıklı etkileşimi, kültürel açıklamalarda sıkça kullanılan “insan hem kültür üretir, hem de kültür tarafından üretilir” saptamasıyla pekiştirebiliriz.

Sanat Sosyolojisinin bir temsilcisi olan Taine, sanatın oluşmasındaki faktörleri belirlerken, özellikle yukarıda değindiğimiz, doğal yapı faktörlerine yönelir ve sanat eserlerinin ortaya çıkışında, bütün tabiat olaylarında olduğu gibi, değişmeyen nedenlerin olduğunu savunur.

Sanat eserinin içinde doğduğu fiziksel çevre, sanat eserini belirleyen önemli bir faktördür. İklim ve coğrafi koşulların etkisini Taine, şöyle ifade eder. “Değişmeleriyle, şu veya bu bitki türünü, nasıl meydana getiren fiziksel bir sıcaklık derecesi varsa, öylece değişmeleriyle, şu veya bu sanat türünü meydana getiren bir manevi

sıcaklık derecesi vardır. İnsanın fikir ürünleri de, tabiat ürünleri gibi, içinde buldukları çevre ile açıklanırlar.”

Yukarıdaki ifadesinden de anlaşılacağı gibi Taine, doğa bilimlerinin nedensellik ilkesini, güzel sanatlara da uygular.

İkinci faktör olan, ırk için ise, şu saptamayı yapar; ırk, “insanın, kendisi ile birlikte gün ışığına getirdiği, yaratılıştan ve soyaçekimden gelme, her zaman mizacın ve bedenin belirli ayrımlarına bitişik eyilimlerdir. Bunlar halklara göre değişirler. Tabii olarak boğa ve at çeşitleri olduğu gibi, insan çeşitleri de vardır. Kimileri cesur ve akıllı, kimileri de ürkek ve dar kafalıdır. Kimileri üstün buluşlara ve yaratışlara yeteneklidir; kimileri gelişmelerin, gecikmiş olan düşüncelerden ve kavramlardan öteye geçmemiştir”.

Son faktör olan an; sanat eserinin yaratılışına tanık olan tarihsel bir andır. Bunu da şu şekilde açıklar. “İçeriden ve dışarıdan gelen güçler, hep birlikte sanat eserini meydana getirirler; ve bu eser, kendisinden sonraki eserleri meydana getirmeye yardım eder. Hiçbir sanat eseri boş bir alan üzerine değil, önceden gelmiş olan eserlerin bıraktığı izler üzerinde yükselir. Bir memlekette, şu veya bu dönem dikkate alındığına göre, izler dolayısıyla, onların üzerinde yükselen sanat eserleri de farklı olacaktır.”

Taine'in bu yaklaşımı, Sanat Sosyolojisindeki indirgemeci kanadı temsil eder. İndirgemeci eyilimciler, sanatın çevreyle ve sanatçının yaşadığı dönemle koşullanmış olduğunu ileri sürer ve sanat yapıtı, genel düşünüş biçimiyle ve çevreye dayanan törelerle belirlenir. Darwine'e göre, çevreye uyarlanmamızı sağlayan davranışlarımız, doğal ayıklanmaya nasıl bağlıysa, Taine'ye göre de sanat yapıtı, toplumun “ayıklanması”na öyle bağlıydı.

19.yy.'da ortaya çıkan tarihsel maddecilik, toplumsal ve kültürel bütün oluşumları, sosyo-ekonomik yapıya dayandırarak temellendirmeye çalışır. Bu kuram, bütün güzel sanatları da, doğrudan doğruya üretim ekonomisinin ürünü olarak görür. Ekonominin, sanatın gelişmesinde bir faktör olduğu doğrudur. Fakat, din, sanat, aile, ahlak ve estetik gibi, insanı insan yapan herşeyi, ekonominin ürünü saymak, bugün için artık onaylanan bir kuram değildir. Tarihe bakarsak, hiçbir çağda, bir

toplumun ekonomik durumu ile estetik durumu arasında zorunlu bir koşutluk bulamayız.

Lukacs ve Goldman'ın Marx'çı araştırmalarıyla sanat, teknik ve toplum bağlantılarına ilişkin simgeci ya da kültürcü kuramlarında, sanat sosyolojisindeki geniş yayılcılığa yönelen eğilim ağır basmaya başlar. Bu eğilime göre sanat; ideolojiyi, konuşulan dili ve üretilmiş nesnelerin işlevsel yanını aşan, kolektif zihinsel yapıları, iletişim tarzlarını ya da uygarlık biçimlerini içeriyordu.

Bir başka Marx'çı yaklaşım ise, 20.yy.da Plevhanov ve Jdanov'dan gelir. Sanat ile toplum arasındaki yansıma görüşünü savunurlar ve bir sanat yapıtının, devrimci gücünün, kominist toplumsal gerçeğe uygulandığında bulunduğunu ileri sürerler. Marcuse, sanatsal biçimin, bir başına devrimci olabileceğini ileri sürerek bu teze karşı çıktı ve “bu bakımdan, Baudelaire'in ve Rimbaud'un şiirinde, Brecht'in didaktik piyeslerinden daha fazla bir yıkıcı potansiyel olduğunu savundu”.

Sanat Sosyolojisinde bir başka yönelim olarak, Tarihi estetik açıdan yorumlayan yaklaşımlarla karşılaşırız; Petrie'ye göre, sanatın kimi dalları arkaiklikten, yani eksilikten kurtuluş aşamasına ötekilerden daha önce geçer. Örneğin Avrupa heykel sanatı M.S. 1240'da, resim sanatı 1400'de, edebiyat sanatı M.S. 1600'de, müzik sanatı 1790'da, mekaniği 1890'da bilim ve zenginliği 1910'dan sonra ortaya çıkmıştır. Bu sıralama bütün kültürlerde aynıdır. Mimarlık, bütün çağlarda ve bütün kültürlerde aynıdır. Mimarlık, bütün çağlarda ve bütün kültürlerde heykelle birlikte ortaya çıkmıştır.

Ligeti ise, mimarlığın heykelden önce ön plana çıktığını savunur. Ona göre bütün büyük kültürlerde mimarlık, ilk sanat biçimidir, kültür olgunluk noktasına ulaşıncaya heykel boy gösterir, kültür gerilemeye başlayınca, resim yüksek bir sanat düzeyine erişir. Bu bütün büyük kültürlerde böyle gerçekleşir. Ligeti'nin bu savına, sanat ve kültürün gelişmesinde “üç aşama yasası” adı veriliyor. Bu yasayı, hem bir kültür için, hem de insanlık kültürünün gelişiminde savunur. Mısır kültürü mimari, Yunan ve Roma kültürleri heykelci, Avrupa kültürü gibi modern kültürler resimcidir.

Tarihi, estetik açıdan inceleyen bir başka isim de, Lalo'dur. Bir

Müzik Estetiği Denemesinde, müzik sistemlerinin, bütün kültürlerde hep aynı aşamaların gerçekleştiğini savunur. Bu aşamalar; klasik öncesi, klasik, klasik sonrasıdır. Son aşama olan klasik sonrası son evresinde her zaman, yozlaşma görülür. Bu görüşe Guyau'da katılır.

Victor Hugo'da şiir sanatının hemen her kültürde lirik, epik ve dramatik olmak üzere üç aşamadan geçtiğini ileri sürmüştür. Bovey bu saptamayı geliştirir ve bir kültürde bu aşamaların bir kaç kez bile gerçekleştiğini savunur.

Tarihi, estetik açıdan yorumlayan düşünür ve sosyologların sayısı oldukça fazladır. Bu kadarına değinmek kanımca yeterlidir.

Sanat olgusuna katılan, oluşmasını sağlayan sanatçı, toplumsal bir varlık olduğuna göre, onun ürettiği sanat yapıtı da kuşkusuz toplumsal bir ürün olacaktır. Sanat salt insana yönelmez, doğaya ve topluma da yönelir. Bu yönelim sanatçının yaşadığı toplumun kültürüne, tarihine katılmasını gerektirir. Sanatın içeriksel özünü, toplumsal olaylar, insanların toplumla olan çok yönlü ilişkileri oluşturur. Sanatsal gelişim, toplumsal gelişmeye ve toplumsal yaşamın yapısına doğrudan bağlıdır. Sanatçının dünya görüşü, içinde yer aldığı toplumsal yapıya göre bilinçli veya bilinçsiz olarak koşullanmış ve sınırlanmıştır. Fakat, aynı toplumsal koşullar altında, aynı çevreyi paylaşan sanatçıların, sadece düşünce yapısı bakımından değil, duyuş, sezgi ve yaratış bakımından da farklılıklar gösterdikleri görülür. Ayrıca sanatçının içinde bulunduğu sosyal durumla ortaya koyduğu yapıtlar her zaman uyumlu olmayabilir.

Örneğin, Tolstoy'un soylu birisi olmasına karşın, eserlerinde köylülerin çıkar ve ideallerinin sözcülüğünü yapması, kralcı ve asil hayranı olan Balzac'ın, yapıtlarında acımasızca onları eleştirmesi düşündürücüdür. Bu örnekleri çoğaltabiliriz. En güzel aşk romanları savaş yıllarında yazılmıştır. En büyük savaş romanları ise savaş bittikten yıllar sonra, yani barış döneminde kaleme alınmıştır. En önemlisi de bu tür baş yapıtların sahipleri savaşa katılmamıştır. "Savaş ve Barış" romanının yaratıcısı Tolstoy, Napolyon savaşlarının sürdüğü sırada daha dünyaya bile gelmemiştir.

Suut Kemal Yetkin, "toplumsal gelişim ile sanat gelişiminin atbaşı yürümediğini, aralarında bir eşzamanlılık bulunmadığını, ilkel bir

sanatın, ille ilkel bir toplumu gerektirmediği bir gerçektir.... Sanatı yalnız dış etkenlere bağlamak nekadar yanlışsa, yaratışı yalnız aklın ya da yalnız duygunun ve içgüdünün ürünü saymak da, o kadar yanlıştır. Böyle bir davranış insan gerçeğine aykırıdır”, der.

Sanat Sosyolojisinin ilgi alanı ve konusu açısından ilk gerçekçi yaklaşımı, Lukacs yapar. Fransız sosyolog Gurvitch'in belirttiği gibi “Lukacs’ın sanat konusundaki temel düşüncesi, sanat yaratılarını toplumsal çerçevelere bağlı olarak ele almasıdır. Bu anlamda sanat yaratıları, toplumsal yaşama bağlı olarak ortaya çıkan, zihinsel ürünlerdir. Lukacs’a göre, tüm toplumsal deneyimle, bir bireyin yaşadığı dönemin ifadesi olan, sanat yaratıları arasında korelasyon ilişkileri bulunması olanaklıdır”.

Sanat yapıtı, bir tarihsel dönemin ortaklaşa deneyimini yansıtan bir süzgeç olması nedeniyle, insanların toplumsal yaşamlarında, karşı karşıya buldukları gerçeklerin izlerini taşır; onların bir anlatım biçimidir. Bu açıdan bir toplumun sanatından hareketle o toplum hakkında bir fikir sahibi olmak mümkündür.

Sanat Sosyolojisinde, üzerinde önemle durulması gereken konulardan birisi, toplumsal yaşam ile ilişkisinden hareketle, sanat eserlerinin irdelenmesi sorunudur. Bu irdelenmenin geçerli ve güvenilir olabilmesi için, kullanılan kavramların doğru saptanması kaçınılmazdır. Sanat sosyolojisi doğru kavramlara kavuşmadığı sürece, ya Sanat Felsefesine ya da Sanat Psikolojisine yönelebilir.

Duvingnaud seçilen kavramların, hem sosyolojiye özgü kavramlar olması, hem de sanat gerçeğine aykırı olmaması gerektiğini savunarak, Sanat Sosyolojisi için, özellikle “dram” ve “anomi” kavramlarını önermektedir.

“Dram, yaratıcı birey düzeyinde, toplumsal yaşamı oluşturan çelişkili biçimler çarkı içinde, yapıtın kaynağını arayan ve tüm toplumu kristalleştiren heyecanlar, tutkular, ideolojiler, yaratılar, davranış ve eylemler bütünüdür”.

Bu yaklaşıma göre, sanat eserinin, yaşayan bir bütün içinde ele alınabilmesi olasıdır ve sanatçı da bu konumda yaşamı ifade eden aktördür.

Duvingnaud’un önerdiği ikinci kavram olan anomi, ilk olarak

Durkheim tarafından kullanılır ve klasik sosyolojinin temel kavramlarından birisidir. Anomi kavramı, özellikle bireysel olguları açıklamada kullanılan bir kavramdır. Durheim'a göre "her toplum, ortak gereksinimler ve yönelimlerden dolayı, kendi içinde bir denge kurar. Bazı toplumsal kümeleşmeler ve bunların çatışması, savaşıması durumlarında, yada büyük toplumsal yapı değişikliğinde denge bozulur. Yeni bir denge kuruluncaya kadar, toplumsal düzen ve değerler hiyerarşisi, bir arayış içine girer. Anomi, belli bir zamanda görülen ve toplumsal yapı dönüşümleri sonucunda ortaya çıkan, olayların kuralsızlaşması durumudur. Bu süreçte insanlar, bağlı oldukları kuralların baskısından kurtulur ve yeni arayışlara yönelir." Bu süreçte sanat etkinliklerinin belirgin bir şekilde artmasını Durkheim, anomie kavramıyla açıklamaya çalışır.

Durkheim'ın bu savını sanat tarihinin belli kesitlerinde saptamak olası; kırsal yaşamdan kentsel yaşama geçiş sürecinde dramatik Yunan sanatının doruklarına çıkması, Ortaçağ'dan Rönesans'a geçiş dönemi, Avrupanın ticaret toplumundan endüstriye geçiş dönemi, I. ve II. dünya savaşından sonra bozulan dengeler ve sarsılan değerlerden dolayı, birbiri ardına patlak veren çağdaş sanat akımları, bir başka genel ifadeyle, sanattaki büyük patlamalar Durkheim'ı tamamıyla doğrular.

Bu açıdan, hem toplumsal yapıyı, hem de toplumsal arayışları kavramamızı sağlayan anomie kavramı, bireysel ve toplumsal sanat olgularını, sosyolojik yaklaşımla ele almada işlevsel bir kavram olarak karşımıza çıkar.

Sanat Sosyolojisinde, sanata yaklaşım konusunda çok farklı tutumların olduğu ve bu tutumların büyük ölçüde felsefi yaklaşımlardan kaynaklandığı ve etkilendiği bilinmektedir.

İbrahim Armağan'ın belirlediği, sanat sosyolojisindeki sanat yaklaşımlarını kısaca şöyle özetleyebiliriz; sanat karşısındaki tutumlardan birisi, sanatsal deneyimlerin, genel toplumsal deneyimlerin bir parçası olduğu görüşüdür. Ancak sanatsal deneyimin insanın öteki deneyimlerden farkı, onun estetik boyutudur. Toplumsal ortamla, estetik deneyim arasında işlevsel bir ilişki vardır ve toplumsal yaşamın ve simgelerin yoğun bir biçimde, etkilenim içine girdiği dönemlerde önem

kazanır. Geleneksel toplumlarda özellikle halk bayramı ve bahar şenliklerinde bu yönelim gözlenebilir.

Sanat Sosyolojisindeki ikinci tutum ise, romantik tutumdur. Bu tutum, daha çok çağdaş tutumların geleneksel yapılarını terkettikleri, yeni değer ve güçlerin, toplumsal yaşamda etkili oldukları dönemlerde ortaya çıkmaktadır. Geçmişe özlem niteliği taşır.

İnsanlık tarihinde rastlanan üçüncü bir tutum ise, sanatsal ile kutsal ya da dinsel olanı özdeşiren tutumdur. Bu tutum özellikle karizmatik toplumlarda egemen olan tutum olmuştur. Karizmatik toplumlarda sanat adamı ya da sanatçı, tanrının kutsal gücünün yeryüzündeki temsilcisi olarak görülmüştür. Burada iki durumla karşılaşırız. Eski Mısır, İnkâ İmparatorluğu, Eski Hint Uygarlığı gibi, toplumlarda sanat ile dinin ya da kutsal olanın bütünleştiği durum. İkinci durum ise, Ortaçağ Avrupasında olduğu gibi dini, ya da kutsal olanı ifade ettiği aktarıcı olma durumudur.

Sanata yaklaşımda bir başka tutum ise, laik yaklaşımdır. Dinin etkisini yitirmesiyle, sanat güncel yaşamın estetik bir ifade aracı olarak karşımıza çıkar. Her sanatçı kendi toplumsal kümesinin güncel yaşamına yönelmesiyle sanat sınıfsal bir nitelik kazanır.

Karşımıza çıkan son tutum ise başkaldırıdır. Toplumlarda yaygınlaşan yabancılaşma, anomi ve bunalım durumlarına bağlı olarak, çağımızda gözlemlenen, sanatta başkaldırı tutumudur. Toplumdaki ekonomik çelişkiler ve siyasal baskılar, bir aydın tabakası olan sanatçıların, toplumsal sorunları derinlemesine irdelemeye ve yorumlamaya yönelmelerine neden olmuştur.

Sanat Sosyolojisi, toplumsal anlamda sanatın işlevlerini dönemlere göre şöyle belirler:

İlkel dönemde sanat, doğa olaylarına karşı koyabilmek için bir silah görevi görür. Bilim, din ve sanatı birbirinden ayırmak imkansızdır. Sanat doğanın gücüne karşı bir silah olmakla beraber, toplumsal yaşamın bir parçası olarak, toplumsal ilişkilerin gelişmesine hizmet eder. Sadece doğayı değil, insanın kendisini de insanlaştırmasına hizmet eder.

İşbölümü, sınıf ayırımı ve hertürlü toplumsal çatışmanın ortaya çıktığı dönemlerde sanat, bu çatışmaların niteliğini anlamanın, gidermenin sağlanması yönünde işlev görür.

Daha sonraki dönemde, insanlar arasında ortak noktaları bulma, toplumsal gerekleri yayma, aydınlanma ve düşünce gelişimini sağlama eğilimi gösterir.

Günümüzde sanat, sanki toplumsal düşüncelerin etkisinden belli ölçülerde sıyrılmış, bireyin kişiselliğine, yabancılaşmasına ve insanın kendisini çözmesine yönelmiş gibi. Bununla birlikte sanatın toplumsal bir olgu ve toplumsal bilincin bir ögesi olduğu şüphe götürmez. İnsan, toplum ve doğal çevre arasındaki ilişki, her zaman somut bir ilişki olmuştur. İşte bu somut ilişkileri konu edinen Sanat Sosyolojisi, çağımızda geleceğe yönelik devingenliği olan, toplumsal bir dizge niteliği göstermektedir.

Daha öncede değinildiği gibi, Sanat Sosyolojisindeki araştırmalar, 20 yy.'da başlar. Sosyologlar dolaylı olarak sanat olgusunu ele almışlarsa da, sanatı dizgesel bir biçimde ve toplumsal yapı bağlamında ayrıntılı olarak incelememişlerdir. 1950'lerden sonra sosyologların genelde sanatı ve özelde de, sanat dallarını incelemeye yöneldikleri görülmektedir. Artık günümüzde Sanat sosyolojisi, sosyolojinin özel bir dalı, disiplini olmuştur ve de alt dalları ortaya çıkmıştır. Resim Sosyolojisi, Heykel Sosyolojisi, Şiir Sosyolojisi, Müzik Sosyolojisi, Roman Sosyolojisi, Sinema Sosyolojisi, Tiyatro Sosyolojisi gibi.

Günümüzde Sanat Sosyolojisi, kuramsal yönelimden çok, uygulamaya yönelik olarak karşımıza çıkar. Başlıca araştırma konuları ise, şunlardır; bir dönemin, bir ya da birçok sanatçının yapıtlarında kullanılan, figüratif kodun çözülmesi, kültür nesnelерinin üretimini ve tüketimini denetim altında tutan kurumların incelenmesi, sanat yapıtlarına sahip olma tarzlarının irdelenmesi, estetik alanların ve toplumsal imgelem dünyasının tanımlanmasıdır.

Baudrillard gibi sosyologlar, tüketim sosyolojisine yönelerek, galerinin, reklamın, lider grupların, modanın ve buna benzer etkenlerin işlevini ve sanat piyasasının temelindeki gösterge sistemlerini araştırırlar.

Bourdieu ise, beğeni yargılarımızın ve estetik seçimlerimizin, yaşama tarzımızı belirlediğini ileri sürer. Ona göre, "beğeni, kişinin kendisini belli bir yere koymasının ve bir yere konulmasının ilkesidir."

Beğeniler, yani açık tercihler kaçınılmaz bir farkın, pratik ortaya çıkarılmasıdır.

Çağdaş Sanat Sosyolojisi, sanatın bireysel ya da kolektif özüyle uğraşmaz. Fakat DuVignaud'un belirttiği gibi "imgelem dünyasının kolektif yaşamımıza köksalısının, biçimlerini bulmaya" çalışır. Bu biçimler ise, çeşitli toplumsal çevreler içinde, sanatın işlevi ve yaratıcı tavırlar ele alınarak kavranabilir. Leiris, Griaule ve Laude bu yönde sanat etnolojisi çalışmalarında bulunurlar. Bastid'e göre bu tür sanat sosyolojisi araştırmaları, "kolektif duyarlığın başkalaşımalarını, tarihsel imgelem dünyasının düşlerini ve sınıflama sistemlerindeki çeşitlemeleri" kavrama olanağı sağlamaktadır.

Sanat yapıtı, insanlık tarihi boyunca, değişik biçim ve anlayışlarla ortaya çıksa bile, her zaman toplumsal bir nitelik taşımıştır. Sanatın bu toplumsal niteliği, ortaya konduğu toplumun yapısına, yönetici kesimin sanata bakışı ve sanat politikaları yönünde farklılık göstermiştir. Başka bir deyişle, sanat yapıtıyla ya da sanatçı ile sanatçının içinde yaşadığı toplumsal koşullar arasında, her zaman dinamik bir ilişki bulunmuştur. Özellikle bu dinamik ilişkiden dolayı, sanatın gelişmesinde toplumsal koşulların önemli bir etkisi olmasına karşın, sanatın gelişimini ve sanat olgusunu sadece bu koşullarla açıklamak doğru değildir.

Daha öncede değinildiği gibi, sanatı sadece aklın, ya da duygu ve içgüdünün ürünü saymak ne kadar yanlışsa, sanatı sadece toplumsal etkenlerin ürünü saymak da o kadar yanlıştır.

Çağımızda her araştırma alanının, bilimsel bir kimlik kazanma çabalarına, sanat da katılmıştır. Sanat bilim olma niteliğini, Estetik, Sanat Felsefesi, Sanat Psikolojisi ve de Sanat Sosyolojisi ile kazanır. Sanat Sosyolojisi bir bütün olan sanat olgusuna belli bir açıdan bakış ve kavrayıştır.